

Izšla vsak dan razen nedelj in praznikov.
Izšel dnevno razen nedelj in praznikov.

PROSVETA

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Uredništvo in administracija: 2007 So. Lawrence av.
Office of publication: 2007 So. Lawrence av.
Telephone: Lawrence 4635.

LETO—YEAR XVII. Cena leta je \$5.00. Entered as second-class matter January 25, 1910, at the post-office at Chicago, Illinois, under the Act of Congress of March 3, 1879. Chicago, Ill., ponedeljek, 11. avgusta (Aug. 11), 1924. Subscription \$5.00 Yearly. ŠTEV.—NUMBER 188.

Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in section 1103, Act of Oct. 3, 1917, authorized on June 14, 1918.

DRAGINJA NARAŠČA, DELAVCEM MEZDE ZNIŽUJEJO

TAK JE NAMEČEL DELAVCEM K BREZPOSELNOSTI.

V kapitalističnem gospodarskem sistemu ne more biti drugače.

Chicago, Ill. — Da, tako je. Delavci odpuščajo, produkcija se omejuje, tovarne in druga industrijska podjetja zapirajo, poročila o tržnih cenah pa govore, da cene za življenske potrebščine plezajo kviško, medtem ko druga poročila govore, da tistim delavcem, ki se delajo, znižujejo mezde.

V Tamarackovi tovarni v Pawtucketu so znižali mezdo za deset odstotkov. V Philadelphiji se posvetujejo krojaški tovarnarji, na kakšen način bi znižali mezdo krojaškim delavcem. Čevljarški tovarnarji v Haverhillu, Mass., zahtevajo od organizacije čevljarških delavcev Shoe Workers Protective Union, da naj pristane na mišanje mezde za dvanajst in pol odstotka in uvede naj se zopet delo v soboto dopoldne. Take zahteve so stavili tudi čevljarški tovarnarji v Brocktonu, Mass. Delavci v tovarnah Panther Rubber kompanije v Stoughtonu, Mass., so zastavljali, ker jim je kompanija utrgala mezdo za dvajset odstotkov.

Spencer Wire kompanija v Wickwuru je odredila v svojih tovarnah, da se dela z omejenim časom. To se je zgodilo po petindvajsetletnem nepretrganem obratovanju. Kompanija pa ni le omejila delovni čas, ampak se je odločila, da zniža delavske mezde za deset odstotkov.

Z gonjo za znižanje cen so nedavno pričeli na glasovnem sestanu ali na vzhodu. In dejstva govore, da so privatni bizniški interesi ostali zvesti svoji tradiciji. Zdaj poskušajo znižati mezde na vzhodu, kmalu bodo delavci te poizkušali tudi na srednjem zapadu, ako se bodo upirali znižanju mezde.

Igra je vedno enaka. Najprej omeje delavni čas v tovarnah, zatem prične odpuščati delavce in zapirati tovarne, nakar prične miševati mezde. Obenem ko se to vrši, pa navijajo cene za življenske potrebščine.

V kapitalističnem gospodarskem sistemu ne more biti drugače. Privatni bizniški interesi hrepene po vedno večjem nagromadjenju bogastva in logična posledica takega hrepenenja je, da trpe delavci.

Vsa gnoloba kapitalističnega sistema se pokaže vprav ob takih prilikah. Tisti, ki ustvarjajo bogastvo, so obsojeni na trpljenje in pomanjkanje, in tisti, ki ne delajo, pa živijo razkošno življenje. Pri tem so pa zagovorniki sedanjega gospodarskega sistema tako nesramni, da pripovedujejo vernikom, da je to božja volja.

PENZIJONIRANA MAČKA JE CRKNILA.

Pemfret, Conn. — Mačka Sardie je crknila. To ni bila navadna mačka, ampak živela je penzijo. Gdina Eleanor J. Clark je zapustila od svojega premoženja \$1.500.000 lepih \$2.500, da se nalože obrestno za prehranitev mačke.

Pa naj še kdo trdi, da so milijonarke brezsrčne ženske, ko tako lepo skrbijo za mačke po svoji smrti.

Na tisoče je siromakov, ki ne vedo kam položiti svojo trudno glavo, toda zanje ne skrbi nihče. Na tisoče in tisoče delavcev mora zaradi življenjske revne življenje, da si lahko drug človek nagromadi milijon in pol dolarjev. Tak je kapitalistični družabni red.

Španski diktator se še drži.

Madrid, 9. avg. — General Primo de Rivera je naznanil včeraj, da se je vlada vojaškega direktorja obnevala in valednega se ostane na krmilu. To je njegov odgovor na proteste, demonstracije in zahteve poenotitve, da mora biti končno vojaški diktator v Španiji.

Pregled dnevnih dogodkov.

Amerika.

Silni viharji, katerih posledice so mnoge žrtve in ogromna škoda, so besneli v šestih državah.

Draginja raste, mezde delavcev pa še padajo. Delo v industriji ponužuje.

Utihoapljanje inozemskih delavcev.

Inozemstvo.

Velika Britanija in Rusija podpisali dve pogodbi.

Delo londonske konference je brez malega končano. Ameriški bankirji so zadovoljni.

Ugodna pogajanja med Japonci in Sovjeti.

Ameriška letalca morda zaključita polet radi snežnih viharjev v Grenlandiji.

Delo v industriji poenotjuje.

TOVARNE SO ZAPETE ALI PA DELAJO V NJIH Z OMEJENIM ČASOM.

Delavci so najhujše prizadeti.

Chicago, Ill. — Položaj v industriji je zelo slab posebno na vzhodu in lahko se reče, da industrija dremlje. Iz Lawrence, Mass., poročajo, da so Everetteove tovarne zaprle za tri tedne, dasiravno so nekaj časa delali v njih le po tri dni v tednu. V Lowellu, Mass., so zaprli predilnice za deset dni. Preje so delali skozi dva tedna po tri dni v tednu. Iz Websterja, Mass., prihaja glas, da Slaterjeva kompanija glasu odslavi začasno petnajst sto delavcev.

Iz Charlotta, Severna Karolina, poročajo, da je produkcija v predilnicah omenjena za pet in dvajset odstotkov.

V Massachusettsu je dobro razvita čevljarška industrija. Ta industrija nima naročil in v Brocktonu, Lynnu in Haverhillu je produkcija v čevljarških tovarnah približno za eno tretjino pod normalo.

Tvrdba za izdelovanje svil. Wm. Skinner and Sons je zaprla svoje tovarne za deset dni. Tvrdba Lyman Cotton Goods Co. ji je sledila in tudi prenehala z delom v svojih podjetjih za deset dni. American Thread kompanija naznanja, da je delo v svojih tovarnah ustavila za deset dni. Ustavila je delo tudi Farr Alpaca kompanija. Tako poročila prihajajo tudi o tvrdkah, ki se pečajo a produkcijo sukna in volnenega blaga.

International Paper kompanija v South Glens Fallsu, N. Y., ima še zaprto svojo tovarno. Union Bag and Paper korporacija v Hudson Fallsu producira le štiri dni v tednu. V tovarnah Dwight Manufacturing kompanije v Chicopeju, Mass., deluje le tri dni v tednu.

New London Ship and Engine kompanija je odslavila ravnokar dve sto delavcev.

Reading Railroad kompanija je obvestila svojih štiri tisoč delavcev v delavnicah v Readingu in več drugih tisoč delavcev v drugih delavnicah, da bodo delali po štiri dni v tednu in osem ur na dan.

To je le nekaj primerov z vzhoda. Kako je pa na skrajnem zapadu in v srednjem zapadu. Iz Kalifornije in Washingtona se glase poročila, da je veliko delavcev brez dela, ki so brez dela in drugih življenskih sredstev.

V Chicagu in drugje po srednjem zapadu še niso tako očitno pričeli zapirati tovarne kot na vzhodu. Ampak delavce odpuščajo in nihče ne ve, kaj mu prinese prihodnji dan.

Podporniki Wall Streets se trudijo z raznimi sredstvi in po raznih potih dokazati, da so gospodarske razmere zelo ugodne in da kmalu napoči čas prosperitete.

Vse to so prazne besede. V volilnem letu smo in podporniki velike denarne močnje hočejo zbrati ljudstvo a pripravkami o prihajajočih dobrih časih.

Znamenja o slabih časih so tu.

ELEMENTARNE SILE BESNELE V ŠESTIH DRŽAVAH.

Devet oseb je neurje, ki je besnelo zadnji teden po zapadni strani Wisconsinu, Iowe, Illinoisu in Indiana, ubilo in 50 pa telesno poškodovalo.

V ČETRTEK ZVEČER IN V PETEK SO BILI HUDI NALIVI IN BESNI VIHARJI.

Chicago, Ill. — Devet oseb je bilo ubitih in kakih petdeset pa hudo telesno poškodovanih v cel vrsti muhastih neviht in ploh, toče in električnih neurij, ki so imela svoj strašni ples preko zapadnega Wisconsinu, Iowe, Illinoisu in Indiana v četrtek zvečer in v petek. Škoda, ki jo je naredila ta elementarna sila poslopljen in polju, bo znašala milijone dolarjev.

Mesta in vasi, trgi in sela v Iowi in Wisconsinu, kjer so naravnimi elementi najhujše besneli, so se izklopavali iz razvalin ter pričeli popravljati škodo, ki so jo naredili grozni viharji, nalivi in strele.

Kmečka poslopja je vihar odnašal s sabo. Koruza in druga žita so na poljih popolnoma okleščena in podrt na tla. Toča in veter sta to naredila. Na sto in sto kmetov je sedaj brez strehe. Reke so prestopile svoje bregove ter izpodnašale mostove in podirale jesoze. Zlomljena drevesa leže po tleh. Telefonske in brzojavne vije so pretrgane. Prizadete občine so popolnoma odrezane od sveta.

Pet oseb je bilo ubitih v Wisconsinu ob zadnji nevihti. V zadnjem tednu je tista država žrtvovala petnajst oseb besnečemu viharju. Ena ženska je bila ubita v Iowi, triletnega otroka je ubila strela v Oak Parku, in dva moška sta umrla v električnem neurju v Lafayetteu, Ind.

V petek popoldne je zabeležen drugi vihar v delu Wisconsinu med Eau Claire in St. Paulom, Minn., a skozi Toledo, O., je vihrala na 72 milj strašna piš ter se potem zagnala preko jezera Erie.

Vremenski prerok je napovedal še več neviht za soboto, čeprav je bil mnenja, da bo v nedeljo jasno in lepo vreme po severnem delu države Illinois.

Veliko število kmetij je popolnoma cpustošenih. Hile, hlevi in druga gospodarska poslopja so podrti in porušena. Mnogi kmetje so izgubili razen zemlje vse svoje premoženje. Petinsedemdeset uslužbencev je v neki bloomerski tovarni komaj odneslo zdravo kožo, ko se je poslopje sesulo in porušilo. Tovarna Jackson box factory v Black River Fallsu je do tal podrt.

Hlev na kmetiji Franka Metzke blizu Chippewa Fallsa je odnesel vihar sto čevljev daleč, a pustil (Dalje na 3. strani.)

Japonska daje koncesije sovjetom.

Pogajanja v Pekingju za priznanje sovjetskih republik bodo kmalu končana.

Peking, Kitajska, 9. avg. — Pogajanja med Japonsko in Unijo sovjetskih republik za vpustavljenje diplomatskih in trgovskih stikov se uspešno nadaljujejo. Japonski poslanik Kenkič Josizava v Pekingju in sovjetski poslanik Karahan na Kitajskem vodita pogajanja. Japonska, ki bi rada ustanovila mogočno trozvezo — Japonska, Rusija in Kitajska — za nadvlado Azije, daje sovjetom mnoge koncesije. Rusija dobi nazaj severno stran otoka Sahalina in enake trgovske prednosti v Mandžuriji. Japonci ne zahtevajo drugega kakor enak delež trgovskih interesov v severni Mandžuriji in prost dohod od olja na Sahalinu.

Nato je šerif sprožil past in Vidrine je obvisel na vrvič z zlomljenim tilnikom.

Narodite "Prosveto" vašemu sorodniku ali prijatelju v stari domovini.

Calles obiskal Gompersa.

Novi predsednik Mehike je govoril o svojih ciljih na sedaj ekskutivno A. D. F.

Atlantic City, N. J., 9. avg. — Plutarcus Elias Calles si je vzel včeraj dve uri časa, da je zapustil New York in obiskal ekskutivno Ameriške delavske federacije, katera tukaj zbora, Calles je nekaj časa konferiral z Gompersom in drugimi voditelji federacije, nato pa je imel kratek govor pred odborniki. Dejal je, da on je bil izvoljen od delavcev in kmetov Mehiki in zato bo njegova skrb, da dvigne delavce in kmete na enako socialno stališče z drugimi sloji, ko prevzame 1. decembra predsedništvo sosednje republike.

"Bodite zagotovljeni, da ne bom nikdar izdajalec," je odločno dejal Calles. Nadalje je izrekel željo, da bi Ameriška delavska federacija — katero on visoko spoštuje — kooperirala z Mehiko delavsko federacijo in z njegovo vlado v prid delavskemu razredom obeh republik. Končno je Calles povabil Gompersa in ostale odbornike federacije v Mexico City na dan njegovega ustoličenja, ko bodo njegovi gostje. Odbor je sprejel njegovo vabilo in se mu prijazno zahvalil za poset.

Sleparju Koretzu zopet na sledu?

Chicago, Ill. — Ikanje, ki so ga zvezne oblasti razširile po cellem svetu pred devetimi meseci, da bi prišlo na sled velepleparju Koretzu, ki je opeharil ljudi za \$7.000.000 z nišvednimi oljimi delnicami, se je sedaj osredotočilo v Nemčiji, kjer je Koretz zagledal luč sveta.

Poštni nadzorniki so več tednov natanko pazili na pisma, ki so prihajala iz Nemčije na naslov Koretzeve žene, bivajoče sedaj v Wintetki.

Zvezni maršal Robert R. Levy, ki ima zaporno povelje, je rekel, da bo opirjal na državni departman, naj naroči konzularnim uradnikom v Nemčiji, da morajo z vsami svojimi močmi iskati mojstrskega sleparja.

Juristi se sedaj pečajo z vprašanjem, ali ustvarja izrabljanje zvezne pošte v sleparske namene zadosti važen zločin za izročitev dolžnega krivca, ali ne. Nekateri menijo, da, nekateri pa, da ne.

KOMEDIJA POD VISLICAMI.

Daleč, daleč je še človeštvo od civilizacije!

Ville Platte, Ind. — Obesili so Euzebe Vidrina, ki je priznal, da je ubil v zadnjih treh letih pet oseb. Na potu k vislicam in pod vislicami so se odigrali prizori, ki sodojo v blaznico ali pa med ljudi, ki so še daleč, daleč od prave civilizacije in ki pokazujejo, da še se današnji civilizirani človek malo popraska, da se takoj prikaže barbar.

Vidrina so najprej fotografirali v raznih pozah. Norčeval se je iz častniških fotografij in menil, da naj napravijo dobre slike.

Ko je stopil pod vislice, je pogledal nanje, s katerih je visela vrv in je rekel šerifu: "Charlie, ali je to vsa vrv, s katero me pošljete v peklo?"

Nato je Vidrine zahteval, da ga še enkrat fotografirajo z vrvice okoli vratu. Ko je bila slika izvršena, je zahteval, da ga fotografirajo z vrvice okoli vratu in smehljajočega. Tudi to se je izvršilo. Nato se mu zakrili obraz s črno kapo.

Zdaj se je zopet oglašil Vidrine in rekel: "Charlie, le hitro!"

"Vse pripravljeno, Euzebe," je odgovoril šerif.

"Hitro, Charlie!"

Nato je šerif sprožil past in Vidrine je obvisel na vrvič z zlomljenim tilnikom.

COOLIDGE SE ŠE NI ODLOČIL GLEDE SLADKORJA.

Študiral bo stvar na počitnicah.

Washington, D. C. — Predsednik Coolidge odide več tednov na počitnice. V Belj hiši govore, da predsednik ni jmel časa, da študira sladkorni položaj in zato ga bo študiral na počitnicah, da se odloči, ako se zniža uvoznina na sladkor.

Tako bo počasi minila sezona za ukuhavanje sadja in sladkorni interesi ne bodo imeli velike škode, akotudi se odpravi uvoznina na sladkor.

KAKO SE ODIGRAVAJO DRAME V ČLOVEŠKEM ŽIVLJENJU.

Chicago, Ill. — 21-letni John Sinek Jr., komercialni umetniški slikar, je kupil trup in ga poročil. Nato je odšel v kino in mirno gledal slike, dokler ga niso prijeli krči in je prišel neinkovati trup. Bil je danj časa brez dela in se je zastoj trudil, da ga dobi.

Prepeljali so ga v bolnišnico in v njegovih šepih so našli pisma in njegovega očeta in sestro, v katerih se poslavlja od njiju. Zdravniki izjavljajo, da ga ohranijo pri življenju.

Anglija podpisala pakte z Rusijo.

Prvič v zgodovini Velike Britanije je bila podpisana pogodba, v kateri je ignoriran angleški kralj. Sporazum z Rusijo je izval krizo v liberalni stranki. Lloyd George, ki je napovedal boj pogodbama, nima vseh liberalcev na svoji strani.

Ameriški bankirji so zadovoljni.

Delo na londonski konferenci je brez malega dokončano. Herriot prišel v Pariz in zopet odšel v London.

Pariz, 9. avg. — Premijer Herriot se je nocoj vrnil domov, kjer ga čaka nujna kabinetna seja, kateri bo predsedoval predsednik Doumergue. Sejo je aklinel Herriot iz Londona po svojem kurirju radi vprašanja vojaške izpraznitve Porurja. Francoska vlada mora rešiti to vprašanje pred ponedeljkom, ko se vrne Herriot v London in izroči Nemcem zadnje pogoje izpraznitve.

London, 9. avg. — Poglavitno delo reparacijske konference je končano. Odbori zvedencev se bavijo s popravki besedila tuptam v pogodbi. Nemški delegatje so včeraj zopet konferirali s Herriotom in Theunisom radi Porurja.

Predstavniki vodilnih ameriških bankirjev, ki so ves čas konference v temi zvezli z delegacijami, so videti zadovoljni z zaključki. "Posojilo dvesto milijonov dolarjev Nemčiji bo podpisano; bolj težko, ampak podpisano bo kljub temu," je rekel eden bankirjev ameriškim poročevalcem.

Polet okoli sveta.

Težave, Americanov; dober prostor za iskranje v Grenlandiji še ni najden.

Reykjavik, Islandija, 9. avg. — Letalca Smith in Nelson se neprestano posvetujeta z ameriškim mornaričnim častniki o problemu ledene blokade v Grenlandiji. Pravi prostor za prihodnjo postajo letalcev še ni najden in trenutno izgleda, da bosta morala avijatika riskirati polet preko Grenlandije ali pa opustiti polet za to sezono. Vsa pristanišča v Grenlandiji so zamrznjena in takih lednikov še ni bilo 20 let, kot poročajo obideli. Silni snežni viharji metajo obrežje Grenlandije. Ameriške križarka "Richmond" je danes zjutraj odpula proti Angmagssalik, da preišče položaj. — V Reykjaviku je bil včeraj najbolj vroč dan v tem letu — 51 stopinj Fahrenheita.

Kalkuta, Indija, 9. avg. — Argentinski avijatik Zanni, ki namerava leteti okoli sveta, je včeraj dospel v Kalkuto.

Brazilske vstati naznanjajo, da še niso premagani.

Buenos Aires, Arg., 9. avg. — Voditelji brazilskih vstajev so izdali manifest, v katerem pravijo, da so se umaknili v notranjost dežele, kjer ustanove nov sedež svoje provizorične vlade in organizirajo novo bojno fronto. Vstaki poslušajo, da so izpraznili Sao Paulo zato, da rešijo mesto uničenju vled bombardiranja in preprečijo intervencijo nekaterih tujih sil. Vstaki imajo 15.000 oboroženih mož.

VREME.

Chicago in okolice. V torek jasno. Zmerni vetrovi. Temperatura zadnjih 24 ur: najvišja 70, najnižja 59. Sonce izide ob 5:52, zaide ob 7:57.

PROSVETA

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE
LASTNINA SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Cene oglasov po dogovoru. Rokopisi se ne vračajo.

Naročnina: Zedinjene države (vključno Chicago) \$5.00 na leto, \$2.50 za pol leta in \$1.25 za tri mesece; Chicago \$6.50 na leto, \$3.25 za pol leta, \$1.65 za tri mesece, in za inosestevstvo \$8.00.

Naslov na vse, kar ima stik s listom:

"PROSVETA"

2657-59 So. LaSalle Avenue, Chicago, Illinois.

"THE ENLIGHTENMENT"

Organ of the Slovene National Benefit Society.

Owned by the Slovene National Benefit Society.

Advertising rates on agreement.

Subscription: United States (except Chicago) and Canada \$5 per year; Chicago \$6.50, and foreign countries \$8.00 per year.

"MEMBER OF THE FEDERATED PRESS"

Datum v oglasu n. pr. (July 1-24) poleg vašega imena na naslovu pomeni da vam je s tem dnevom potekla naročnina. Poslovite se pravčasno, da se vam ne ustavi list.

ZAKAJ POSTAJA OSEMNAJSTI AMENDMENT POLITIČNO VPRAŠANJE?

Osemnajsti amendment ni zaradi tega važno politično vprašanje, ker je bilo mogoče na podlagi tega amendmenta sprejeti Volsteadovo postavbo, ki prepoveduje izdelovanje, transportacijo in prodajo pijač, ki vsebujejo več kot pol odstotka alkohola. Za pametnega človeka vendar ni najvažnejše vprašanje, ako živa ali ne opojne pijače. Za pametnega človeka so opojne pijače postranska reč, kajti znano mu je, ako se najpametnejši človek preveč napije opojnih pijač, da mu opojne pijače tako zmešajo njegovo pamet, da ne ve, kaj dela.

Preden je bil osemnajsti amendment sprejet, je ameriška ustava pripovedovala, kaj ljudstvo sme in kaj so njegove garantirane pravice. Osemnajsti amendment pa govori kaj ljudstvo ne sme. Ta amendment je najjasnejši dokaz, da lahko dve tretjini držav ne glede nato, koliko prebivalcev živi v njih, odpravita državno avtoriteto in da se policijska oblast podeli federalni ali narodni oblasti, da prepreči nekaj, kar je prepovedanega.

V Wall Streetu so bili prav zadovoljni, ko je bil sprejet ta amendment. Kajti s tem amendmentom se je ustvaril precedent (bivši dogodek), da bo lahko tudi kaj drugega prepovedati.

Gospodom v Wall Streetu se prav gotovo ni šlo zato, da podaljšajo življenje delavcev, z odtegnjenjem opojnih pijač. Pameten človek razume, da Rockefeller in tovaršiji niso podpirali prohibicijskega gibanja, ker žele, da alkohol ne uničuje zdravja delavcev. Ako bi tem gospodom bilo res kaj do tega, da si delavci ohranijo dobro zdravje, bi predvsem skrbeli za človeške razmere v industrijskih podjetjih. Svoja podjetja bi opremili z najboljšimi varnostnimi napravami za ohranitev človeškega zdravja. Delavcem bi plačevali tako visoko mezdo, da bi lahko izhajali in svoje otroke pošiljali v višje šole. Skrbeli bi, da bi delavci stanovali v zračnih stanovanjih, ki bi bila opremljena z vsemi najmodernejšimi higijeničnimi napravami. Skrajšali bi delavniki. Skrbeli bi, da se zgradi zadostno število bolnišnic in sanatorijev, v katerih bi delavci prejimali najboljšo zdravniško pomoč v interesu njih zdravja. Dali bi vsako leto delavcem dosti počitnice s polno mezdo, da okrepijo svoje telo in osvežijo svoj duh.

Ampak take reči še v sanjah ne pridejo na misel Rockefellerju in tovaršijem. Kajti vse take reči bi krčile njih profit, zdravih in krepkih delavcev imajo pa danes na razpolago več, kot jih potrebujejo. Iz tega lahko vsakdo spozna, da gospodom v Wall Streetu ni šlo zato, da ohranijo zdravje delavcev, ko so podpirali prohibicijo, ampak da so jih vodili popolnoma drugi in sebični motivi.

Njim je bilo na tem ležeče, da pride v ustavo tudi tak amendment, ki nekaj prepoveduje in ne samo taki amendmenti, ki garantirajo ljudstvu gotove pravice. Prohibicijska agitacija je bila v tiru in privatnim bizniškim veleinteresom se je zdela prohibicija najpripravnejše sredstvo, da se polizkusi s takim amendmentom. Prišla je vojna, razpoloženje za sprejem takega amendmenta je bilo kot nalašč tukaj zaradi vojne histerije in amendment je bil sprejet.

Osemnajsti amendment na pr. jemlje posamezni državni pravico, da naloži davek na gotovo lastnino, ravno tako jasno pa pove, da imata dve tretjini držav pravico izbrisati njeno suverenost, ako imata pravico omejiti njeno davčno moč.

Velebizniški interesi lahko spoznajo nekega dne, da je treba kaj prepovedati, da ne pridejo njih koristi v nevarnost. Na pr. država, v kateri je veliko premogovnikov je prišla do spoznanja, da ravna v interesu ljudstva ako sama obratuje premogovnike. V takem slučaju bi privatni bizniški interesi predlagali, da se ustava spremeni v toliko, da ne sme nobena država sama obratovati industrije, ampak kaj takega lahko stori le federalna ali narodna oblast. Tak amendment bi za nekaj časa oviral razvoj gospodarskega sistema v boljše in popolnejše forme, kar bi seveda koristilo le privatnim bizniškim veleinteresom, ki imajo svoj sedež v Wall Streetu in imajo že dandanes največ industrije pod svojo kontrolo.

Velebizniški interesi se lahko izgovarjajo, da je bil tak precedent že storjen, ko je bila odpravljena sužnost. Ampak ta slučaj je popolnoma drugačen. Takrat se ni šlo za omejitev osebne svobode, ampak je šlo za njeno razširjenje. Tudi stvar se ni izvršila kot sedaj, ampak južne države so se vprije z orožjem, zmagale so pa severne države. Južne države so hotele pocepiti Unijo, se-

verne države so se borile za Unijo in ker so zmagale v boju, so imele tudi pravico določati. Ko je bil sprejet osemnajsti amendment, pa ni nobena država grozila, da se odcepi od Unije ali da se ji vpre z orožjem. In to je velika razlika.

JAVNA GOVORNICA.

Glasovi članov S. N. P. J. in čitateljev Prosveta.

Pueblo, Colo. — V Cirilovi fari se je vršila 30 letnica svetega Jožefa dvorane. Dan praznovanja me je spominjal na življenje v stari domovini, ker imeli so pravo procesijo in med njimi stari pastir Ciril s sedmimi pomagači. Zdržali voditelji so peljali "čredo" v njih kolo, naprej je šlo osem voditeljev, za njimi povabljenca, človeka sicer, ampak njena jezika sta ju prikazovala vse kaj drugega. Imel sem prvič priliko, slišati njih "svete" besede, a ko sem prišel domov, sem našel samega sebe popolnoma blagodejnega okoli ušes, da je trebalo funt mila, da sem si umil ušesa. Toliko blata je Grdina natrobil v naša ušesa. Pokazal je mož svoj "značaj" in ljubezen do socialistov, oseb, ki nečijo več biti ovce in služabniki lenuhov ter krivičnikov.

Gospod Grdina je prišel učiti ljudstvo v tem kraju, kaj naj stori s socialisti in nepokornimi osebami, katere nečijo ubogati iz besed Rima. Učil nas je njegove morale takole: "Me vami imate socialiste, katerih jaz ne štejem med človeška bitja in so nečivilizirane živine. Zakaj trpite, da se te osebe pasejo med vami? Ven z njimi. Vzemite orodje in naženite jih ven in pobijte jih do enega."

Tako je rentala živina iz ust gospoda Grdine. Sploh če bi vse popisal, čitatelji, bi vam pokvaril južino ali večerjo, zato sem povedal le nekoliko, morda odstotek zlobnega govorjenja, ki ni moralno in nikakor ne izhaja iz ljubezni do bližnjega.

Radoveden sem, kdaj bodo zbudili njegove besede odmev v nas, da bomo prišli kladiva in orodje v roke in mahali po socialistih. Prepričan sem, da njegove besede ne bodo imele nikakega učinka. Izvedel sem, da je bilo večino njih aham, da imajo takega učitelja v svoji sredi. Saj vemo, kako je z Grdino, za denar mu je in svijačene za istega vse naredi, čeprav smrdi. On ne porajta, da je le groh. Saj ve, da od ovac, kdor zna lahko dobi, samo dati jim mora nebeške soli. Ampak besede, ki jih je Grdina pustil v Pueblo, so peklenska sol. Ali se Grdina ne zaveda, če bi socialistov, naprednjakov in proletarcev ne bilo, bi moral on danes tlačaniti, morda bi bil kak inkvizitorski hlapec, ker je v njem toliko nečloveških čutov.

Gospod Grdina, kateri bog vam je dal tako pamet? Ali je taka božja volja, da hujkate ljudji? Če ne veste česa drugega učiti vaše ovce, vam svetujem, da greste v šolo in se učite morale. Svoje prišaste učite resnice, ne našlija, in pokličite vašega boga, da razsvetli glave vernikom, predvsem pa vaši bufici. Ne vznujajte v ljudeh nečloveških čutov! Ljudje rabijo pouka, več razsvetljenja in ljubezni, ne sovraštva in slepila. Prokletstvo pomagajte graditi čez delavsko ljudstvo, ali veste, kako hudobno je tako početje?

Grdina, ali se zavedate, da vse, kar je narejena na svetu, je ustvaril delavec? Kaj je dobil zato? Borno vsoto za vsakdanje preživljanje. V svoji neizmerni dobroti je delavec ustvaril vse to za dobrobit človeške družbe, če so za tiste, ki nič ne delajo in so gospodarji nad tem, kar je ustvaril on.

Ker ste razumni dovolj, pričakujemo, da spoznate, da je stvarnik delavec, katerega roke so ustvarile vse dobrine na svetu. Kaj ste pa že ustvarili vi z vašo družbo? Ali morete kaj pokazati? Lažnjive in strupene besede, to dajate svetu vi. Ali morete biti voditelji človek, ki ne pozna resnice ali ki je vsaj poznati nečel? Odrinjavati hoče ljudi, vodi pa jih v laž, trpljenje in k morilstvu in jezi. Tak človek umori najdnji čut plemenitosti v ljudem.

Nobena oseba nima pravice kaliti drugi življenja in je vklepati v sužnost. Pravite, da je vaš bog učil ljubezni, sami pa učite sovraštvo. Slab bog, ki svojim oboževalcem ne razsvetli uma, da bi se ravnali po njem, in jim pu-

sti, da njega zastopniki in "odličnjaki" uče druge sovražiti. Ne maramo takih učiteljev, ki širijo med nami sovraštvo, ne maramo propovednikov, iz katerih ust gredo gnane in zverne besede. Proletarci zahtevamo šolo spoznanja, da bomo videli, in ljubezni. Tudi boga nečemo, ki dovoli svojim zastopnikom širiti sovraštvo, in je pustil, da se morili v njegovem imenu tisočletja; mi hočemo Boga pravice, ljubezni in spoznanja.

Lep pozdrav zavednim, Grdini pa pameti, da bo lahko koristil vsem, ne samo sebi in svoji družbi. — Naročnik.

Slopel, ki so izpregledali...

Sloviti francoški očesni zdravnik, dr. Bonnefon, je v bordojski medicinski akademiji pred dnevi podal zelo zanimivo poročilo o posrečenem ozdravljenju nekaterih v vojni oslepelih.

Uspehi, ki jih je on dosegel, so toli nepričakovani in tako dalekosežni, da se skoraj zdi najdrzejše upanje upravičeno. V naslednjem prinašamo doktorjeve misli, ki jih je podal poročevalcu pariškega lista "L'Intransigant".

"Ali bi mi hoteli kaj povedati, gospod doktor, o svoji iznajdbi, o svojih bolnikih in njihovem ozdravljenju?"

"Zelo rad. Bilo je 1. junija 1. 1922, ko so mi pripeljali v kabinet bolnika, na katerem sem nameraval poskusiti operacijo. Bil je vojni poškodovanec že od 1. 1917 in je bil popoln invalid ted dobil zato od države pokojnino.

Ko sem nesrečnika preiskal, sem ugotovil, da so bile oči ranjene od izstrelka, levo oko je bilo deloma uničeno, desno pa težko ranjeno, mrežnica mu je namreč bila raztrgana. Bil je torej popolnoma slep. Vred tega se mu je razvila na očesu slepa pega kot posledica ranjene mrežnice, ki jo je seveda popolnoma zakrila.

Svetloba bi mogla dospeti v oko le skozi nastale neprozorno prevlako in mrežnice seveda ni reagirala. Slučaj je bil torej popolnoma brezupen in vsek očesni zdravnik bi bil odklonil operacijo slepe pege. Jaz pa sem se operacije kljub temu lotil in sicer že naslednji dan. Takoj vam povem, zakaj.

Opazil sem namreč, da je bil senzorijski občut mrežnice sicer zelo šibek, fotomotorični pa nasprotno še prav dobro ohranjen; iz tega sem sklepal, da mora biti mrežnica v nekaterih svojih delih še zdrava in dobra.

Ker so torej nekateri deli mrežnice bili dostopni vplivom svetlobe, je bila popolnoma upravičljiva misel, da bi se s povečanjem dovzetnosti za vpliv svetlobe dala doseči zveza očesa z vidnim živcem.

Bolnik bi se moral torej podvreči operaciji, pri kateri bi ničesar ne tvegval, v srečnem slučaju pa bi pridobil zopet izgubljeni vid. Predlagal sem mu torej operacijo in on je privolil.

"In rezultat?"

"Sprva nič; odstranil sem mu operativnim potom slepo pego, in ko je bila zenica prosta, sem bolniku usmeril šop žarkov v oko: oko ni reagiralo.

Smatral sem za svojo dolžnost, obvestiti njegovo rodbino, da nikakega upanja več, razen če se zgodi čudež."

"In ta čudež se je zgodil?"

"Da, občutljivost mrežnice se je od onega dne, ko sem odvzel ovzeto z očesa, začela rapidno razvijati. Bolnik je sprva zaznaval svetlobo, pozneje je začel razločevati oblike teles in čez en mesec se je mogel že kretati brez tuje pomoči. Ko se je vrnil domov, je oko doseglo približno 1/50 normalne vidljivosti.

Lahko si mislite, kako sem se začudil, ko sem šest mesecev pozneje dobil od svojega bolnika lastnoročno pisano pismo, kjer mi je poročal, da že tako dobro vidi, da se more ne samo svobodno gibati, ampak da lahko opravlja poljska dela. Prosil sem ga, naj pride k meni v Bordeaux in takrat sem se prepričal, da je vidljivost prej slepega očesa še narasla. Od takrat se mu oko ni nič

poslabšalo, ampak celo lahko polboljšalo."

"To je bil," je dostavil dr. Bonnefon, "prvi uspeh, ki sem ga dosegel; pozneje se mi je posrečilo še več ozdravljenj, ki so vaa neoporečna."

Letošnja letina sadja.

Po prorokovanih poljedelskega departamenta bo letos mnogo več jabolk, breskev, hrušk in grozdja v vzhodnih in južnih državah kot znaša navadni pridelek.

Skupna letina jabolk v Združenih državah se pričakuje, da bo znašala letos 196 milijonov bušljev, torej skoraj ravno toliko kot lani. Letina je odlično boljša v severno-atlantskih, južno-atlantskih in južno-centralnih državah, povsod drugje pa je po količini slabša kot lanska. Tekom minolih desetih let je bila letina jabolk petkrat večja in petkrat manjša kot ona, ki se letos pričakuje.

Letina breskev bo izredno dobra na vzhodu, v Kaliforniji pa za 18 odst. manjša od lanske. Georgija s svojimi polosmimi milijoni bušljev breskev bo imela za milijon več bušljev kot kadarkoli poprej. Kentucky, Arkansas in Oklahoma s skupaj 14 milijoni bušljev bodo pridelovale več breskev kot v kakem letu po 1915. v državah "koruznega pasu", všteti Michigan in Ohio, bo letina lahka, vsaj pod normalo, ali dora v večini severo-atlantskih držav. New York pričakuje precejšnjo letino, čez 2,500,000 bušljev, in New Jersey še nekaj več. Pennsylvanija bo imela le za 10 odstotkov manj od predhodnega rekorda. Virginija in West Virginija pričakujeta največjo letino breskev iz 1. 1915. V južnem New Englandu, Delaware in Maryland bo letina breskev skoraj za tretjino večja kot po navadi.

Letina hrušk v Združenih državah bo letos izredno dobra, skoraj 18 in pol milijona bušljev. To je toliko, kot se ni še nikdar pridelalo razun 1. 1922. Kot za breskve bo letina hrušk sploh dobra na vzhodu in jugu, precejšnja do lahke v severno-centralnih državah in lahka na zapadu.

Kar se tiče grozdja, površna cenitev sodi, da bo država New York pridelala 76,000 ton, Pennsylvanija 21,000 ton, Ohio ravno toliko in Michigan 56,000 ton. V Kaliforniji je bilo letos le malo škode od plesnobe, ali vladalo je veliko pomanjkanje irigacijske vode. Vsa letina grozdja, všteti one vrste, ki se rabijo za rožine in sok, se ceni v Kaliforniji približno na 1,629,000 ton. Ako bi se najboljša mogoča letina grozdja v Kaliforniji označila s številom 100, bi lanska letina dobila številko 96 in povprečna številka za minulo desetletje bi znašala 91; letošnja letina pa se ceni na 74. Ves letošnji pridelek grozdja v Združenih državah se ceni na 1,859,000 ton. — F. L. I. S.

IZ PRIMORJA.

Avtozveza Idrija-Logatec-Ljubljana. Pred kratkim je začela posloovati avtomobilska zveza med Idrijo, Logatecem in Ljubljano. Vožnjo oskrbujeja z lastnimi vozili Lojze Kobal in Fr. Poljanšek.

Konec cerkljanskega komisarja. Od Cerknega je vzel slovo občinski komisar Jarabek. Odšel je v Videm, kjer bo sedaj predsedoval društvu za pobijanje alkohola. V Cerknem ne žaluje za možem njih.

Detomor v Solkanu. Prošli mesec so našli ljudje v neki jami nasproti Lenasijevi vili v Solkanu mrtvo truplo približno mesec dni starega otroka. Truplo je po mnenju zdravniških izvedencev ležalo v vodi že kakih osem dni. Orožništvo je uvedlo preiskavo in ugotovilo, da je detomorilka 24letna Terezija Kumar iz Solkana. Storičale se izgovarja, da je otrok prišel mrtve na svet, kar pa strokovnjaki zanikajo.

Rudarjeva nezgoda v Vremskem Britofu. Dne 17. jul. so pripeljali s vlakom iz Vremskega Britofa v tržaško bolnišnico 26letnega rudarja Simona Petkoviča, ki si je pri delu v vremskem rudniku s sekuro poškodoval nogo.

Poločaj v Hondurasu.

Washington, 9. avg. — Provi-zorična vlada republike Honduras je mobilizirala 2000 mož za operacije proti generalu Ferreru, biekemu vojnemu ministru, ki vodi novo vstajo.

Vesti iz Jugoslavije.

Morilec žensk. Strahoviti zločin perversnega človeka. Že pred nekaj dnevi smo pisali o grozotnem umoru prostitutke Fride Strabel v neki javni hiši v Gradcu. Zagrešil je ta čin slovenski rojak 27letni čevljarski pomočnik Anton Jelen, doma iz Opatkega pri Gorici.

Morilec je hodil veliko po avtu. Zadrževal se je v Italiji, Gorskini in Nemški Avstriji. Matijeva živi v Ameriki, oče pa, ki mu je pred kratkim umrl, je bil zaposlen kot sodar v Budimpešti. Kakega pol leta pred grozotnim umorom se je zadrževal v Ljubljani in je bil zadnje tri mesece zaposlen v neki ljubljanski čevljski delavnici. Ker pa je bil pri delu zelo malomaren in len, ga je gospodar naposled odslavil.

8. t. m. se je odpeljal Jelen preko meje v Avstrijo. Tamkaj se je klatil dva dneva okrog po Gradcu, nato pa odšel na večer v neko javno hišo, kjer je izvršil krvavo dejanje. Svoji žrtvi je prerezal najprej vrat s čevljskim nožem takozvanim "knajpom", nato ji porezal prsi, naposled pa še prerezal trebuh. Strobova je neznanako kričala, udri so v sobo neki moški in prijeli zločinca, ki se je še sklanjal nad svojo umirajočo žrtvijo.

Neki policijski agent, ki je prišel dan po aretaciji Jelen v Ljubljano po razne podatke je pripovedoval, da je aretiranec izpovedal, nato na policijski čudne stvari. Zločinca je še dalje časa mislil na samomor. Ker je v obraz grad in gleda navskriž, je menil, da ga vsaka ženska zasmejuje in da si ne more pridobiti ženske ljubezni. Posledica teh bolnih misli je bila ta, da je prišel ženske sovražiti. Šel je nato v Gradec z namenom, da umori eno ali drugo žensko. Takoj po umoru se je nameraval končati tudi sam. V hudem živnem napadu pa mu je nož nekam odletel in se zadržal pod divan, tako da ni mogel priti pravočasno do njega.

Graška policija meni, da te ni Jelenov prvi zločin te vrste, kajti dan poprej so našli na pokopališču neko na enak način umorjeno in razmesarjeno žensko. Pa tudi naše oblasti ga imajo na sumu, da je mogoče on morilec neke ženske, čije truplo so našli pred kratkim na podoban način razmesarjeno v nekem parku v Mariboru.

Umor ali samomor. Ig in okolično razburja čudno odkritje. Dne 19. jul. so namreč našli ljudje na travniku ob vasi truplo mlade pastirice Rozalije Grum, ki je bila uslužbena pri nekem tamošnjem postojanku. Truplo je ležalo na mestu šele nekaj ur, obleka pa je že bila ogrizena po pasu in krakavih. Po vasi gredo čudne govorice o dogodku. Govori se, da je bilo dekle noseče in da si je samo vzelo življenje, drugi zopet domnevajo, da se je zgodil zločin.

Usodepoln sunek s nogo. Anton Hren, 48 letni hlapec v Retju pri Trbovljah, je služil več let v Prancetom Setinškom kot hlapec pri trboveljškem rudniku v dobrem priateljstvu. Dne 29. decembra 1923, pa je nesel Hren k sedlarji opremo ter srečal pri tem Setinška, ki je hotel krmiti konje. Nekoliko vinjen, je začel kričati nad njim, češ da je Jenuh in da ni paznik nad njim. Ko je postal agresiven, ga je Setinšek sunil od sebe. To je Hrena tako raztogotilo, da je stopil nazaj in sunil njegovo nasprotnika z obuto nogo, da je tako silo med noge, da ga je tedaj poškodoval na črevesu vled kile, katero je imel Setinšek na več let, ne da bi bil čutil kako pešne bolečine. Po dobljenem svedarcu pa je začel bruhati in se mu v bolnišnici le s težavo, z operacijo rešili življenje. Obdolženi Hren je bil obsojen pred celjskim okrožnim sodiščem na tri mesece težke ječe.

Po osmih letih iz vojnega ujetništva. Iz Trbovelj poročajo: Veliko pozornost je pri nas vzbudila vest, da se je vrnil iz italijanskega ujetništva tukajšnji pojestnik Janez Krevaj. Prepovedniški Janez Krevaj, ki je bil val je Italijo, Afriko, kjer je bil val iz Italije, Anglijo, Francijo in se preko Nemčije vrnil po osmih letih v svojo domovino. Proglasen je bil že za mrtvega. Moč ima pri sebi veliko denarja. Imel je se je toliko, da ga si spoznala niti njegova žena, ki je spoznala niti njegova druga družica poteca, niti njegova druga mladeniča je postal starec. Spoznali so ga nekateri njegovi prijatelji.

Delavec brez delovnega zapisa je kakor vojak brez puške.

Delavske novice.
(Federated Press.)
Kongres kanadskih unij.
Ottawa. — Letno zborovanje Kongresa strokovnih unij v Kanadi se odpravi 15. septembra v Londonu, Ont.
Mednarodna mesda v Washingtonu.
Olympia, Wash. — Povprečna cena mesda tovarniških delavcev v državi Washington je bila v prvih štirih mesecih tega leta, kakor poroča F. W. Harris, direktor državnega delavskega in kmetijskega oddelka.
Seattleški strojniki.
Seattle. — Tukajšnja podružnica Mednarodne zveze strojnikov sklenila predložiti letni konvenciji zveze, ki se vrši prihodnji teden v Detroitu, zahteve za avarnacije vseh metalnih strokov, sprejem izobčenih radikalnih članov v organizacijo.
Delavska zborovanja.
Njujork. — Fotografirani otvorili svojo konvencijo 18. avgusta v Los Angelesu.
Klarska organizacija "Print Pressmen" zboruje 25. avgusta v Pressmen's Home, Tenn.
Delavska federacija i.
Chicago. — 41. letno konvencijo v Springfieldu, O. Začne se 8. septembra.
Stavbni in tobačni delavci v Tampu.
Tampa, Fla. — Izurjeni tobačni delavci prejeli 18 na teden. Med stavbni delavce od 80c, tesarji 80c do \$1, električarji 80c, kleparji in plumburji 80c, plekarji \$1, zidarji \$1.50, drugi pomočniki 40 do 50c. To so velike lestvice. Neumnike so veliko nižje. Okrog 25 tisoč organiziranih delavcev dela.
76 dneva plača!
Long Beach, Cal. — Tukajšnje delavce plačujejo delavci, ki pokladajo ribe v pločevini po 60 do 75c na dan. To je skandalozna plača morilne trpeti še grozen smrad v pločevini, kjer leži na kupce odpadkov.
Mobilizacijski dnevni.
New York. — Newyorški socialistični dan "Mobilizacijski dan" 1. septembra za protimilitaristično propagando. Aranzirani so več shodov za ta dan.
Delavski učni zavodi.
Belgija. — V Liegu je 30 večernih in 32 predavateljskih skupin 16 potovalnih učnih krožkov.
Unija tekstilnih delavcev v Švici ima izobraževalni komisij, ki poučuje članke v šoli, finančne in drugih koli predmetih.
Brezposelnih v Illinoisu raste.
Chicago. — Okrog 30,000 delavcev v državi Illinois je izgubilo delo, kakor poroča delavski departament v Springfieldu.
Tihotapec prost.
Chicago. — Lawrence J. (podmače Butch), b. tihotapec, je plačal deset tisoč dolarjev denarne globe, na ga je obsodilo federalno sodišče šest mesecev v pri. Obojen je bil, ker ni prodajal tihotapke pi. delo.
Crowley, da si je Crowley z varenjem in prodajo tihotapke piva poldrugi milijon dolarjev. Preden se je podal v tihotapstvo, je bil avtomobilski iz. S svojim avtomobilom je pred hotelom Morrison. Tu se seznanil s bogatimi ljudmi, mu posodili denar, da je organiziral svoje tihotapke podjetje. Ko je kazni je presedel med. Ko je odšel z začasnim iz. denarjem v spremstvu tihotapke, da plača denarno globo, se nikdar več ne poda v tihotapstvo z opojnimi pijskami. To je lahko svoj denar na v drugih podjetjih, ki mu ne omogočajo velik dobiček. Crowley laže še eno pivovar. po svojemu pivu v Elginu. To je, da prodaja tudi to piv. ker ne more imeti opravka tu. po svojimi pijskami.

"KOZAK" JE OPEHARIL SLOVENCE.
Bila je prava "kozaka" metoda, pa nekoliko spremenjena.
Chicago, Ill. — Mestni kozaki so zelo iznajdljivi v zvijačah, kadar izbirajo žrtve, katere mislijo opehariti, metoda je pa vedno enoista, tako da bi jo lahko spoznali že vsi ljudje, ker je bila šestkrat opisana v vseh političnih listih, ki izhajajo v Ameriki. Zdi se, da so sedaj postali žrtve kozaka zopet Slovenci. Dve vdovi — mrs. Batseka (ime je najbrž popačeno), mrs. Zofija Mradič in Miha Tomazič, stanujoči na 2240 Blue Island avenui so bili opeharjeni za \$5,100. Opeharil jih je človek, ki je policiji poznal pod imenom Petrozič. Ime je najbrž izmišljeno, ker kozaki menjajo svoja imena. Sleparija se je izvršila po pravi kozaki metodi. Petrozič se je sprijaznil z vdovoma in Tomazičem. Nastopil je kot zemljišni agent, ki ima na prodaj zelo vredno zemljišče in po nizki ceni. Žrtve so mu verjele. Pogovarjali so se o kupčiji, dokler kozak ni pripravil izbrane žrtve, da kupijo zemljišče. Ko je bilo treba napraviti kupno pogodbo, je kozak svetoval neizkušenim žrtvam, da morajo imeti denar s sabo, ker drugače ne bo nič iz kupčije.
Dogovorili so se, da odidejo skupaj in napravijo kupno pogodbo. Zdaj je pa kozak izigral svojo kozaka potezo. Žrtvam je rekel: "Veste kaj, čestni roparji postajajo zelo predrzni v Chicagu in najbolje je, da denar hranimo skupaj. Vzel je velik zavoj papirja, o katerem je trdil, da reprezentira sedem in dvajset tisoč dolarjev, in ga vtaknil v torbico. Pri tem, ko je svoj zavoj vtaknil v torbico, je izmaknil pravi denar iz nje. Nekaj časa je imel zemljišnega trgovca, nakar je rekel, da ne more najti zemljišnega trgovca. Pogledati pojde še nekam drugam in torbico je prepustil vdovoma. Izginil je. Ko so kaane je in po eni uri pogledali v torbico, kaj je v nji, je bilo notri za štiri cente vrednosti starih časnikov.
Po Chicagu se je klatil zadnje dni neki slepar, ki je opeharil Slovence že v Pennsylvaniji in drugje. Izvedelo se je, da je nastopal kot prodajalec zemljišč. Njegova slika je bila priobčena že v Prosveti na zahtevo pennsylvanjskih Slovencev. Doma je nekeje s Krassa. Ako se ta slepar klati še po Chicagu, naj mu Slovenci pokažejo vrata ali pa pokličejo bližnjega policaja, ako se zglaši pri njih.
Slovenec, ki kupuje zemljišča, naj pa služi v poduk, da naj ne nosijo s sabo denarja, kadar sklepajo zemljiščne kupčije. Za nakup zemljišča zadostuje od pet in dvajset do petdeset dolarjev kot predjem. Ostala vsota se plača šele takrat, kadar so lastniški papirji v redu, pregledani od advokata ali človeka, ki se razume na zemljiške kupčije, da je vse v redu. Tudi takrat ni treba plačati v denarju. Plača se lahko s svojim ali bančnim čekom. Vsek se naj ogiblje takih ljudi, ki zahtevajo večje vsote v gotovini, ker je previdnost zmerom na mestu zaradi tega, ker sleparji nimajo na svojem čelu zapisano, kdo in kaj so. Pošten človek se ne bo čutil prav nič užaljenega, ako mu bo kupec dejal, da mu plača s svojim ali bančnim čekom mesto v gotovini.
Posebno naj se pa ogibljejo ljudje takih navihancev, ki priporočajo njim, ko so se sprijaznili z njimi, da naj hranijo njih denar, oni naj jim pa zaupajo svoja. Za takimi ponudbami se navadno skriva sleparija ali pa drug slab namen.
ADMINISTRACIJA NI VŠEČ RUSKO - ANGLEŠKO PRILJUBLJENOST.
Washington, D. C. — Fed. Press. — Administracijski uradniki, ki so mislili napraviti politični kapital iz poročnega izjavljenja rusko-angleških pogajanj, se jeze nad nenadno izpremembo politične fronte v Londonu in nad tem, da se je angleški ministrski predsednik Ramsay MacDonald odločil podpisati dve pogodbi z zvezo sovjetskih republik. Po teh pogodbah dobi Rusija posejilo, na čigar podlagi zgradi angleška vlada svojo vnanjo kupčijo ter tako odpomore brezposelnosti doma. Kar pa še bolj vznemirja in razburja washingtonske torije, je to, da bo dobila moskovska trgovska delegacija diplomatsko imunost na Angleškem. Hughesov nasvet je padel na gluha ušesa.

Utihotapljanje inozemskih delavcev.
New York, N. Y. — Fed. Press. — Od 50,000 do 100,000 inozemskih delavcev je nepostavno utihotapljenih v Združene države na leto, kakor zatrjuje zvezni delavski tajnik James J. Davis v listu New York World. Po njegovem mnenju bi se prišlo temu zlu v nekem, če bi bila pomnožena obmejna policija, ki šteje sedaj samo 450 meč na 13,000 milj dolgi meji.
"Na Kubi je 30,000 Kitajcev, ki čakajo, da bi bili utihotapljeni v Združene države," pravi Davis. "Pripravljeni so plačati od \$100 do \$2,500 od glave vsakomur, ki jih bo utihotapil v Ameriko." V vancouverški sekciji je kakih 5,000 Kitajcev, ki čakajo enake prilike. Glede Spodnje Californije nimamo nobenih točnih podatkov.
"Med fiskalnim letom 1913 je bilo 522,919 priseljencev postavno pripuščeni iz vseh delov sveta. Od teh pa je bilo samo 335,490 iz takozvanih kvotnih dežel. Mehika je nas založila s 63,788 postav. Ali z drugimi besedami, imigracija iz dežel, ki niso bile lani omejene v tem oziru, je znašala več kakor 2/3 od one iz evropskih držav. Milijon Mehikancev bi moglo biti pripuščeni prihodnje leto." Davis se potem zaleti v Mehikance ter pravi, da ti niso prikladni in spojljivi. Davis je bil glavni zagovornik ideje, po kateri bi se morali vsi priseljenici registrirati in odtisniti prste, kar je del splošne nakan, ki jo snuje kapitalizem. Kajti na tak način bi imeli pod kontrolo vse radikalne delavce v deželi in bi jih mogli deportirati ali izgnati brez vsake sodne obravnave.
Kdo je pravzaprav zakrivil svetovno vojno.
Williamstown, Mass. — Fed. Press. — "Mnenje, da je Nemčija izkruhala vojno, je prazna marja," Sidney B. Fay, ki je profesor za evropsko zgodovino na Smithovi šoli, je vrgel bombo v akademski razprave na političnem zavodu, vpleče se sedaj v Williamstownu. Tiste debate so se ponajve posvečale temu, da bi opravičile zavezniško vojno in roparsko mirovno pogodbo versajsko. Govoreci o političnih in intelektualnih dandanes je Fay napadel bivšega ameriškega veleposlanika za Turčijo, Henryja Morgenthaua, ker ta napačno poroča v svoji knjigi o nemški vojni konferenci, ki bi se naj bila vršila v Potsdamu dne 5. julija, 1914, pod volstvom nemškega kajzerja. Fay je dokazal, da niso bili vojni lordi, ki se se baje vdeležili tiste konference, takrat niti v Nemčiji. Fay pravi, da tiste konference sploh bilo ni. Fay tudi izpodbija trditve, češ, da sta kajzer in nadvojvoda Franc Ferdinand Avstrijski izkruhala vojno dne 12. julija, 1914. Fay pravi nadalje:
"Mnenje, češ, da je Nemčija izkruhala vojno, je bajka. Nemčijo je zapletla v vojno njena lastna neumnost in brezobzirna in pustolovska politika avstrijske vlade. Davši Avstriji dne 5. julija, 1914, zagotovilo za popolno nemško pomoč je kajzer pozneje dne 28. julija, 1914, izkušal pregovoriti Avstrijo, da naj bi ne šla globlje v Srbijo. Svetoval ji je obenem, naj predloži zadevo konferenci vele. sil."
"Ko je kajzer poizkušal posredovati med Avstrijo in Rusijo, je ruski car odredil dne 30. julija, 1914, splošno mobilizacijo. Na podlagi teorije, da pomeni splošna mobilizacija vojno, je Nemčija zahtevala, da mora Rusija demobilizirati. Šele na rusko odklonitev nemške zadeve je Nemčija odredila mobilizacijo in na nadaljno rusko trmoglavost napovedala vojno."
"Nemčija je imela vojno, ki ji jo je vsilila Rusija, ali to pa šele potem, ko je izgubila antantno zupanje v to, da si je z iskrenostjo prizadevala odvrti Avstrijo od nadaljnje vojevanja v Srbiji in Cosei rešitev avstrijsko-srbskega spora mirnim potom."
Fay pa je pozabil poudariti to, kar še nadalje dokazujejo dokumenti, ki jih navaja on. Pozabil je povedati, da so bili Poincare in francoski militaristi hujakati, če ne začetniki izzvalne in bojevitne politike, ki jo je uganjal francoski militaristični in avtoritativni zaveznik — ruski car. Profesorja Fayja, ki je posvetil

skoro ves svoj čas od versajске konference sem preiskavanju, stremelcu za dognanjem, kdo je zakrivil svetovno vojno, imajo in priznavajo za vodilnega ameriškega strokovnjaka na tem polju. O njem gre tudi glas, da je najbolj seznanjen z novimi razkritji, ki dokazujejo skupno odgovornost za vojno, kakor je razvidno iz tajihih dokumentov ruskega, nemškega in avstrijskega vnanjega ministrstva. Vse tiste dokumente so dale objaviti revolucionarne vlade teh dežel. V tozadevni razpravi je bilo priznано, da je pričakovati novih razkritij, ko pride v Angliji in Franciji na krmilo taka vlada, ki se ne bo bala objaviti tajihih dokumentov vnanjega ministrstva.
NOVI PODATKI O UMORU MATTEOTTIJA.
Rim, 22. julija. — Kakor piše napolski "Mattino", so vtaknili morilec truplo socijalističnega poslanca Matteottija v vrečo, ga obtežili s kamenjem in ga potem vrgli v reko Tiber. Zato je bilo vse iskanje trupa doslej zaman.
"Voce Republicana" je prinesla večeraj senzacionalno vest, po kateri je v Matteottijevo afero zapleten tudi bivši nacionalistični poslanec Greco, ki je omočil beg zelo sumljive osebe.
Neki fašist iz Lodija je podal preiskovalnemu sodniku prstovoljno izjavo in dal pojasnila o sedmem udeležencu umora, soferju Pansariju, ki je izginil, odkar je bil Matteotti ubit. Pansari je bil hudo ranjen v borbi, ki je nastala v avtomobilu z žrtvijo, ož drobec šip okna, ki ga je Matteotti zdrobil z nogo, valed česar so smatrali ostali morilec, da je najbolje, da ga spravijo s poti, ker se ne morejo zaradi ran več zaneesti nanj po drugih informacijah pa so Pansarija zaradi tega odstranili, ker se je baje upiral umoru Matteottija. Na vsak čin je popolnoma neznan, kam je izginil sedmi sokinvec umora.
ELEMENTARNE SILE RESNICE V 6 DRŽAVAH.
(Nadaljevanje s prve strani.)
pa je kravo in konja nepokodovana na cementnih tleh.
Državni čestni inženir J. T. Donaghey je sporočil, da je 200 mostov na državnih cestah uniženih. Reševalci so naleteli na podrti drevesa na vseh potih.
V Des Moinesu je besnel strašen vihar o petih in 15 minut zjutraj. Veter je odnesel vse kotore v taborišču Dodge, kjer je bilo več tisoč vojakov utaborjenih. Mosti so bili brez strehe v hudem naliyu in toči. Veter je odnesel kotore tudi v Grantherju, Ia., kjer so bili utaborjeni katoliški skavtje.
Mrs. Ray Lytle je bila ubita v Grantherju, ko je treščilo v njeno hišo, ki je pogorela. Druga Iowa mesta so utrpela takisto veliko škodo. Ullice so poplavljeni, kleti polne vode, polja pokončana. Nobene škode ni v Omahi, ali v Council Bluffs, Ia., na drugi strani reke pa je treščilo v celo vrsto hiš, in 450 telefonov je odreklo svojo službo.
William E. Ervin, star 50 let, in Russell Sternbaugh, star 21 let, sta bila ubita v Lafayetteu, Ind., ko je udarila strela v stroj, pod katerim sta vedrila. Enajst drugih delavcev je poškodovala tista strela.
Najhujši vihar je obiskal čikaško mesto v petek okoli enajstih dopoldne, ko je temperatura padla z 80 na 69 stopinj v par minutah.
Veter je lomil drevje po parkih in bulevarjih, da je bilo boj. Ubita je bila v Illinoisu samo triletna Lizetta Benthim v Forest Parku, ki jo je zadela strela, ko se je vozila na trikotlesnem vozičku.
Strela je udarila v drevo na dvorišču, šla po deblo do korenine, oditiam pa po cementu na vozniček. Otrokova obleka je bila sežgana, voziček pa popolnoma vstopljen.
Predal za informacije.
Odgovori na vprašanja.
Woodward, Iowa. — Da, iz stare domovine vam lahko pošljejo paket desetih funtov. Pristopljina ni posebno visoka, a upoštevati je treba to, da je od nekaterih predmetov treba plačati carino. Odviano je torej od tega, kaj mislite naročiti od tam, če se plača ali ne. 400 jugoslovanskih kron ali sto dinarjev je bilo večeraj na newyorški borzni menjalnici toliko kot \$1.22 1/2, do \$1.23.

Slovenska Narodna

Ustanovljena 9. aprila 1904.

Podporna Jednota

Iskorp. 17. junija 1907. v dravji Illinois.

GLAVNI STAN: 2637-39 SO. LAWNDALE AVE., CHICAGO, ILLINOIS.

Izvrševalni odbor:
UPRAVNI ODSEK:
Predsednik Vincent Calahar, podpredsednik Andrew Vidrich, R. F. D. 7, Box 103, Johnstown, Pa., gl. tajnik Matthew Turk, tajnik bolnišnega oddelka Blas Novak, gl. blagajnik John Vogrich, urednik glasila John Zavortnik, upravitelj glasila Filip Godina.

POROTNI ODSEK:
John Underwood, predsednik, 407 W. Hay St., Springfield, Ill., Martin Zelenhar, Box 376, Barberton, Ohio, Fred A. Vidor, 3408 S. Hamlin Ave., Chicago, Ill., John Terrell, Box 52, Hendersonville, Pa., John Gortch, 414 W. Hay St., Springfield, Ill.

BOLNIŠKI ODSEK:
OSREDNJE OKROZJE: Blas Novak, predsednik, 2637-39 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.
VZHOODNO OKROZJE: Jacob Ambrosio, Box 286, Moon, Run, Pa., John Grodick, 14831 Pepper Ave., Cleveland, O.
ZAPADNO OKROZJE: Anton Sular, Box 104, Gross, Kans., na jugozapad, Max Marx, Box 100, Buhl, Minn., na severozapad, Mike Zugel, 5453 S. Winchester St., Murray, Utah.

Nadzorni odbor:
Frank Zalta, predsednik, 3639 W. 26th St., Chicago, Ill., Frank Semrak, 5517 Prosser Ave., Cleveland, O., William Sitter, 6404 St. Clair St., Cleveland, Ohio.

Združiteljni odbor:
Predsednik: Frank Aleš, 2124 So. Crawford Ave., Chicago, Ill., Josko Oren, 3639 W. 26th St., Chicago, Ill., Jos. Shuk, 6404 Orton Ct., Cleveland, Ohio.

VRHOVNI ZDRAVNIK: Dr. F. J. Kern, 6233 St. Clair Ave., Cleveland, O.

POZORI: Korrespondenca s gl. odborniki, ki delajo v glavnem uradu, se vrši takole:
VSA PISMA, ki se nanašajo na poslo gl. predsednika se naslovijo: Predsedništvo S. N. P. J., 2637-39 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.
VSE ZADEVE BOLNIŠKE PODPORE SE NASLOVE: Bolniški tajništvo S. N. P. J., 2637-39 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.
DENARNE POSILJATVE IN STVARI, ki se tičejo gl. izvrševalnega odbora in jednote vedba se naslovijo: Tajništvo S. N. P. J., 2637-39 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.
VSE ZADEVE V ZVE I Z SLAJAJNISKIMI POSLI se pošiljajo na naslov: Blagajništvo S. N. P. J., 2637-39 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.
Vse priitbe glede poslovanja v gl. izvrševalnem odboru se naj pošiljajo Frank Zaltu, predsedniku nadzornega odbora, čigar naslov je zgoraj.
Vsi priitvi na gl. porotni odsek se naj pošiljajo na naslov: John Underwood, 407 W. Hay St., Springfield, Ill.
Vsi dopisi in drugi spisi, nanašajoči, oglaš, naročnina in sploh vse kar je v zvezi s glasilom jednote, naj se pošilja na naslov: "Prosveta", 2637-39 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

Rabindranath Tagore:

Igračke.

Dete, kako srečno sedi v pesku in se igra vse jutro z zlomljeno vejco.

Smejem se tvoji igri s tem malim drobec zlomljene vejce.

Posla imam s svojimi računi solitevašoj številke po cele ure.

Morda me gledaš in si pomisli: "Kakšna abotna igra, kaziti si ti nje jutro!"

Dete, posabli sem že umetnost biti zatopljen v šibe in kolače iz ila.

Jaz iščem dragih igrač in nabiram kepe zlata in srebra.

Z vsem, karkoli najdeš, si stvaršaj radostne igre, jaz pa tr:

POTOVALNI ZASTOPNIKI ZA LIST PROSVETO.

Naša članica, Mrs. Christina Omahne, je na potovanju za list Prosveta in Književno matice v južnem delu države Illinois, potem pa gre v državo Kansas, kjer bode obiskala naše stare naročnike in ob enim tudi druge rojake in člane, da se naroče na list Prosveta in naroče naše knjige. Apiliramo, da ji gredo rojaki in člani na roke, ter pomagajo pri agitaciji, kar je v korist za list.

Naš sobrat, Jernej Kokelj, potuje v državi Pennsylvaniji in obiskuje naročnike, ter rojake in člane za naročnino na list Prosveta.

Naš sobrat Anton Jankovich, pobira naročnino v Clevelandu in okolici in isto dela A. J. Aleah od časa do časa.

V državi Virginiji in Marylandu, ter pozneje tudi v Pennsylvaniji bode obiskal naročnike in rojake za naročnino naš sobrat Frank Ahlin.

Upravištvo toplo proroča vse zastopnike rojakom in članom, da jim pomagajo pri agitaciji.

Filip Godina, upravitelj.

DA SKUHAŠ DOBRO PIVO. PIŠI PO NAŠE PRODUKTE.

Imamo v zalogi slad, hmelj, sladkor in vse druge potrebne. Poskusite in se prepričajte, da je doma pri nas, kuhani vedno le najboljši in najcenejši.

Groceries, sladničarjem in v prodajalnih trgovinah damo primeren popust pri večjih naročilih. Pišite po informacije na:

FRANK OGLAR,
6401 Superior Avenue, Cleveland, O.

KNJIGE

KNJIŽEVNE MATICE
S. N. P. J.

Književna matica Slovenske narodne podporne jednote je izdala in ima v zalogi sledeče knjige:

Peter Malaventura. Spisal Zvonko A. Novak. Izvirna povest iz življenja ameriških frančiškanov. Z izvirnimi slikami, katere je izdelal Stanko Žele. Fina trda vezba. Cena s poštnino vred \$1.50.

Slovensko-angleška slovnica. Dodatek raznih koristnih informacij. Fina trda vezba. Cena \$2.00 s poštnino vred.

Jimmie Higgins. Spisal Upton Sinclair, poslovenil Ivan Molek. Povest iz življenja ameriškega proletarijata za časa velike vojne. Trda vezba. Cena \$1.00 s poštnino vred.

Zajedalc. Spisal Ivan Molek. Povest iz doslej skrivane kosa življenja slovenskih delavcev v Ameriki. Trda vezba. Cena \$1.75 s poštnino vred.

Zakon biogenesije. Spisal Howard J. Moore, poslovenil J. M. Zelo podučna knjiga, ki tolmači mnoge naravne zakone in pokazuje, kako se splošni razvoj ponavlja pri posamezniku fizično in duševno. S slikami. Trda vezba. Cena \$1.50 s poštnino vred.

Zadnji dve knjigi, narošeni skupaj, dobite za tri dolarje.

Naročbe, s katerimi je priložen denar, sprejema

KNJIŽEVNA MATICA
2637-39 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

ZA SLABO FREEVO

pomanjkanje teka ter splošno oslabelost, vnetost

SEVERA'S BALZOL.

Splošna tonika za moško i žensko.

Pomaga naravi s tem da izločec in jetra bode prišla s svojim normalnim poslovanjem in prebava bo zopet postala redna.

Cena 50 in 100 centov.

Vprašajte svojega lekarnarja.

Rudyard Kipling:

Riki-tiki-tavi.

(Dalje.)

Ko je utihnilo Nagovo sikanje, ni bilo slišati nobenega odgovora. Vse je bilo čisto tiho, in Riki-tiki je izprevidel iz tega, da je Naja odšla. Nag se je ovil okoli velikega vrča za vodo. Riki-tiki pa je pridrževal sapo in prisluškoval, kakšno se dogaja v tistem posodi. Še zgeniti si ni upal, tako, da so mu bili vsi udje že kar otrpeli; šele čez eno uro se je začel počasi premikati naprej. Nag je spal in Riki-tiki je pregledoval velikansko truplo in preudarjal, kaj bi lahko najlažje popadel. "Če mu ne zlomim hrbtenice takoj pri prvem naskoku... no potem adijo, ubogi Riki-tiki!" Ogledoval je, kako debel je tihnik pod ščitom; pa tudi tu ni mogel obseči vratu, če bi pa ugriznil še nižje dol, bi pa s tem Naga le razkažil, ne pa umoril.

Ostane mi edino glava; v glavo moram ugrizniti nad vratom, in ko enkrat zgrabim, na noben način več izpustiti."

Postal je še in gledal z rdečimi očmi na spečega Naga, nato pa — nato je skočil. Glava je ležala ob steni posode, Riki je imel torej en trenutek časa, da se je oprl ob vrh in ugriznil, da je začutil zgornje in dolnje zobe skupaj. In zdaj se je začel boj. Nag je sukal in tresel in metal Rikijsa semtertja, kakor pes podgano — gor do stropa in spet dol na tla — proti stenam in proti banji, v velikih kolobarjih in v kratkih krčevitih stresljajih. Pa v Riki-jevih očeh se je svetila rdeča točka in Riki ni izpustil, držal se je kakor klop na velikem truplu, ki se je metalo silovito semtertja in votlo tolklo ob stene in ob kopalno banjo. In vkljub uderem, ki jih je dobival, je Riki vedno tesneje in tesneje stiskal zobe skupaj, kajti bil je tudi pripravljen na to, da ga zbije Nag do smrti, toda svoji familiji na čast je hotel umreti s stisnjenimi čeljustmi. Bil je že napol omamljen in vsi udje so ga boleli, kar se zablika za njim in silno zagrmel po sobi. Začutil je, da mu vroč zrak jemlje sapo in da mu ogenj smodi dlake. Veliki

mož se je bil namreč prebudil od nemirnega hrupa in trnca in je izstrelil svojo dvocevko na Naga ravno pod njegov široki vrat.

Riki-tiki pa se je še vedno držal streptavajočega trupla z zaprtimi očmi in stisnjenimi čeljustmi; bil je čisto prepričan, da je tudi sam mrtev. Veliki mož ga je hotel pobrati, pa Riki ni izpustil, dokler ni mož kašnje glave s nožem odločil od trupla. Zdaj šele je odprl Riki svoje čeljusti in izpustil Nagovo glavo, ki je padla z velikim ropotom na tla.

"Slišiš, Ana," je zaklical mož. "Spet naš mungos! Zdaj je mala živčica rešila življenje nam vsem." Tedijsa mama je prišla vasa blede in že strmel na krvavo ostanke Naga. Riki-tiki pa je odskrepeljal v Tedijsa spalnico in se skopalal le s težavo na posteljo. Najprej si je napravil v blazini cah mehko gnezdo, potem se je pa vzo noč pretegoval in lizal in skrbno preiskoval, če mu ni Nag poimil vseh kosti v telesu.

Ko je prišlo jutro, se je čutil sicer še vedno precej otrplega, vendar je bil pa prav zadovoljen sam s seboj. "Zdaj mi preostaja še Naja," tako je premišljeval, "in boj z žensko je hujši, nego boj s petimi možmi. Pa še mladici, ki sta stara dva o njih govorila, se lahko izvale vsak čas. O joj, kako hiti čas, niti trenutka ne smem zamuditi, takoj moram k Darzi!"

Riki ni počakal niti zajtrka, ampak hitro tekla k onemu trnovemu grmu, kjer je že Darzi na vse grlo prepeval zmagovalno pesem. Novica, da je poginil Nag, se je bila že raznesla po vsem vrtu; kajti sluga, je že na vse zgodaj vrget mrtvo truplo na smetišče.

"O ti neumni šop perja!" je zaklical Riki nejevoljno. "Ali je zdaj pravi čas, da delaš tak šund?"

"Nag je mrtev — je mrtev — je mrtev!" je pel Darzi. "Budni, hrabri Riki-tiki ga je zgrabil za glavo in ga ni izpustil. In veliki mož je vzel grmečo puško — bum-bum — in razstrelil Naga na dva kosa. Juhej! Nič več ne božl mojih mladicev!"

"O tem nihče ne dvomi!" je zaklical Riki nestrpno. "Ampak kje za bogaj je Naja?"

"Šla je h kopalnici in klicala

Naga! ... in prišel je ven močno Nag na koncu metliše. ... črni sluga ga je odnesel in ga vrget na smetišče. O, slaymo, opevajmo čudovitega, rdečočkega ubijavca kaš, velikega kralja Riki-tikijsa!" In Darzi je malo grlo se je napolnilo z novim navdušenjem in švrgolelo nova ala-vošpeva, da se je razlegalo po vsem vrtu.

"No, še bi le mogel do trojega gnezda gor, jaz bi te že naučil pamet!" je kričal Riki. "Ti neumni stari meh, ti! Vsaka reč ob svojem času! Tega pa ti menda ne razumeš. Tebi so paš ni treba ničesar bati, tam gori v svojem gnezdu, meni tu doli pa gre za kožo, boriti se mi je na življenje in smrt. Miruj s svojim kljunom vsaj eno minuto, Darzi!"

"Za velikega, slavnega kralja Riki-tikijsa storim vse," je dejal Darzi. "Kaj mi ukazuješ, ti, premagavec strašnega Naga?"

"Kje je Naja? Vprašal sem te že dvakrat."

"Na smetišču pri mrtvem truplu svojega soproga. Velik je kralj Riki-tiki s svojimi nepremagljivimi zobmi."

"Pojd k vragu s svojim kraljem in njegovimi zobmi. Ali mi znaš povedati, kje ima Naja skrita svoja jajca?"

"V vrtni gredi za melone čisto blizu zidu — tam — kamor sijejo solni žarki od jutra do večera — pod velikimi listi — tja je skrila jajca pred tremi tedni."

"In tebi se dosadja ni zdelo vredno, da bi mi bil to povedal? Blizu zidu, praviš?"

"Riki-tiki ... pa se vendar ne boš lotil jakej?"

"Ja, teh jajc se bodo izlegle mlade kobre, in te mlade kobre bodo požrle tebe in tvoje otroke. Darzi, če imaš le za groš pameti, boš zdaj le letel k smetišču in se boš delal, kakor da imaš zlomljeno perut in izvabiš Najo sem k temu grdu. Jaz moram k oni gredi; dokler pa se nahaja ona blizu hleva, me lahko zapazi."

Darzi je imel več sreče, nego pameti, in v njegovi majhni glavici je imela vedno samo ena misel prostora. Ker je vedel, da se izvalijo Najini otroci prav tako iz jajc kakor njegovi, se mu je zdelo, da bi bila velika krivica jih umoriti. Njegova žena pa je bila bolj pametna in ni nič

kaj dosti razločevala med kobrami in jajci od kobre. Zlelela je iz gnezda in pustila Darzi tam, da bi grel mladice in lahko končal svojo zmagovalno pesem o Nagovi smrti. Darzi je bil v marsičem ljudem prav podoben.

Njegova žena pa je tačas letela k smetišču in mlo čukala: "Oh, moja perut je zlomljena! Ta grdi-deček iz hiše je vrget kamen vame!" In frfotala je okoli prav obupno, čisto pred Najinim nosom.

Naja je vzdignila glavo in alkala: "Oho, ali si ti, ti poni-glava pritlikavka? Ti si avarila Riki-tikijsa, ko sem ga hotela končati. Resnično, prav slab prostor si izbrala za svojo žalostinko." In pomikala se je naprej po odpadkih in smeteh.

Oh, hudobni deček je zagnal kamen name!" je vpila Darzijsa žena.

"Dobro, povem ti na uho, da bom prav kmalu obračunala z dečkom. To naj te tolaži, ko boš romala v moj želodec. Danes zjutraj so vrgli mrtvo truplo mojega moža na smetišče, pa še predno nastane noč, bo ležal deček na svoji postelji prav tako mirno, kakor moj mož na smeteh. To te gotovo tolaži, kaj ne? ... Zakaj pa pokušiš ubežati? ... Saj te bom vseeno ujele. ... Sem poglej, ti neumna mala, poglej me!"

(Konec prihodnjič.)

Nevarnosti poštne službe.

(Informativna služba poštne departmeta v Washingtonu.)

Pridnost in junaštvo, ki sta enaka drznim činom junakov v vojni, ne manjkata med armado uslužbencev vlade Združenih držav. Dočim izguba na življenjih ni po številu tako velika kakor je bila med vojaštvom v vojnem času, vendar ti uslužbeni prinašajo molčeče dokaze o dragocenosti službe, ki jo nudijo zvesti služabniki ljudstva s izvrševanjem naloženega jim težavnega dela.

In tem junakom ne gre slavo-spev niti v pesmi ne v prozi, ne razglašajo se glas po njihovem junaštvu po defeli. Nobene kongresionalne častne medalje ni zanje, nikaka dekoracija njih ne pričakuje v priznanje za njih zvesto delo. Zanje ni niti male izjave v priznanje za njih zvesto službo.

Ampak ti zvesti sluga Strica Sama se nikdar ne pritožijo. Ne iščejo slave. Zadovoljni so da izvršijo svojo dnevno nalogo, brez misli na kako drugo priznanje kot tisto, ki ga imajo z zavestjo, da so vestno izvršili svojo nalogo.

Ni ga razreda uslužbencev vlade, ki bi gledal v obraz toliko aktualnim nevarnostim za življenje in ude in bi bil bolj izročen hitrim preobratom vremenskih elementov vsaki dan, kakor so nekateri možje, ki prenašajo pošto po najtežavnih oddaljenih poteh. Ti pismonoše ne prejemajo plače, temveč delajo pod pogodbo. Lahko se reče, da se razlikujejo od vseh drugih vladnih uslužbencev v tem, da oni sami določajo svoje plače.

Ko izjavimo, da je v preteku zadnjih dveh let in pol 65 teh pismonoš izgubilo življenja med opravljanjem službe, je lahko zapopasti, kako hazardna in nevarna je naloga, ki jim je predpisana.

Po vsej državi so razporejeni poti za pismonoše s morjem blata, ki se povečava nevarnost. Pole-dica in poplave čisto povzročajo tem pismonošem celo smrt ali pa hudo pokvarjenje zdravja in prebavljenje.

Mestni prebivalec vidi pismonoša v sivi obleki s torbo pisem in paketov, ki ni posebno izpostavljen vetru in viharjem, a stanovalec na deželi si ga predstavlja kot voznika na motornem kolesu ali jezdeca, katerega prihod je zaznamovan kot poseben dnevni dogodek, ker to je deželanu nekaj stik z ljudmi po svetu.

Meseca januarja je Reinhold Dreahn, pismonoša na poti med Buffalo in Murchisonom v Južni Dakoti padel kot žrtev službe. Dreahn je še nekaj let izvrševal dvotedensko pot med tema vasica-

ma mrazu je bil izpostavljen šestnajst ur. Tolmačili so si njegovo smrt na ta način, da se je utrudil radi dnevnega dela in ko je skušal zavrteti navijalo pri avtomobilu, je padel ter ni bil več zmožen si opomoči in je tako podlegel nočnemu mrazu.

Zapiski poštne departmeta pokazujejo, da najnevarnejše in najtežavnije poti kmečkih pismonoš so one, ki vodijo iz Newporta v Otter Rock, Ore., iz Ellison Bayja v Harbor, Wis., Rocky Bara v Atlanto, Idaho in iz Sanduskyja v Kellys Island ter Middle Bassa v Putinbay, Ohio.

Na poti med Rocky Barom in Atlanto v Idaho opravljajo službo pismonoše pozimi, da si nataknejo na noge smuče in naložijo na ramena 50 funtov pošte. Neredko so dobili pismonoše na tej poti pod plazovi, ki so jih zajeli na poti in pokopali pod seboj v globočinah. Še komaj pred letom je pismonoša izgubil življenje na ta način v januarju in njegovo telo so našli šele prihodnjega junija, ko je kopnel aneg.

Med Ellison Mayjem in Detroit Harborjem, Wis., ter od Sanduskyja, Ohio, morajo pismonoše opravljati pot po ledu do bližnjih jezerakih otkov takoj v pozni jeseni in potem po zimi, ko zamrzne jezeraka površina. V pomladnem času je ta pot silno nevarna radi tajanja ledu. Že večje število pismonoš je izgubilo življenje, ki so hoteli prenesti pošto med temi točkami.

Gotovo sta brata Hitchcock izvršila najbolj nevaren poskus, kar jih je bilo še kdaj izvršenih od ameriških pismonoš. Pred nekaj zimami sta se lotila, da dostavita pošto stanovalcem nekaterih manjših jezerakih otkov. Na odprtem jezeru Erie pa ju je zajel vihar a odtrgavajočim ledom po gladini. Velika ploška ledu se je odtrgala in tok ju je s silo nesel dalje. Vsi pokušaji so bili zaman. Stanovaleci z otkov so videli zajeta brata na jezeru, ki ju je nosil tok na ledeni ploški, a pomagati jima niso mogli. Brzjavili so hitro na Kelly Island: "Iščite pismonoše; tok ju drvi na ploški ledu proti vaši strani."

Po mnogih pokušajih sta bila moža rešena. Popolnoma izmučena z smrtno obleko na sebi sta popadala na ledeno ploško. Čepili sta jima primrzli na glavo in obleka je bila popolnoma trda. Ko sta dospela domov so morali prijatelji razsekati ledeno obleko z njiju. Za bušelj ledu je pri tem odpadlo od obleke.

George in Charley Morrison sta bila nekaj let uslužbenca kot pismonoši na poti Bass Islanda. Tudi ona dva sta imela hude preiskuje in čestokrat bila prav blizu smrti. Na jezeru v vsem različenem vremenu, v ledu in viharju ter podečih se kosih tajajočega ledu, megli in slepilni sneženi vihri, sta bila razpostavljena težavam.

Še prej je bil v zvezi z George Morrisonom njegov svak Carl Rotert, s katerim sta skupaj odpremljala pošto otočanom. Nekoč ju je zadela nesreča, ki je povzročila, da je utonil Rotert. Med drugimi poštinskimi predmeti je bil tudi dolgi kos kovine. Ta težak predmet se je na čuden način nagnil, da se je prevrnil čoln. V trenutku se je Morrison znašel v boju z valovi, da se vzpne na led, dočim se je Rotert izgubil pod ledeno površino. Njegovo truplo so našli šele pozno v prihodnji pomladi.

Henry Eifers je nosil pošto na Kellyjev otok štirideset let. Med to dobo mu je dostikrat samo za las manjkalo, da ni ošel smrti. "Ko sem bil mlad," je rekel Eifers pred kratkim, "sem bil skoro vedno v čolnu. Zdaj me že ne zanima posebno več vealarenje, ali premetavanje z ledom ima pa še privlačnost zame. Kakorhitro prične ledeniti, se čutim krepkejšega, da bi šel na led in sekal pot do otkov."

Od tu do Sanduskyja je deset milj naravnost in šel bom tja, ko bo ugodno. Drugače grem v Marblehead, ki je štiri milje od tu in najbližja točka celini. Te štiri milje sem predrsal po gladkem ledu v 20 minutah, a vzel mi je tudi še osem ur. To je bilo takrat, ko je bil led približno palec in pol debel in sem imel presekati svojo pot za vsak čevljev štiri milje daleč. Včasih je bilo jezero pokrito s po 20 do 30 čevljev visokimi ledniki in imel sem po ovinkih pluti tudi 15 milj, da sem dosegel Marblehead.

Pozimi leta 1896 sem prišel pot nazaj iz Marbleheada s svojim sinom. Dospela sva kake pol milje proč od otkov, ko je naju

naenkrat zajel blizard. Ve pihal 55 milj na uro. Snega lo toliko v nemirnem zračnem mogel videti svojega v drugega konca šestnajst ljev dolgega čolna. Presesva morala vožnja in bera se štiri ure z blizardom, sava dospela v Marblehead.

"Ob osmih zvečer sem me čisto skoraj dosegel otk, ko spoznal, da ne morem uidei prevelike količine tekočed. Obrnil sem se proti k headu, ampak izgubil pot v in nisem mogel dospeti na do treh zjutraj. Dvakrat poslani reševalci pome, ka lovi in plasti ledu niso da dospem do zemlje h ve pomoči."

Sredstva, ki se jih poš pismonoše za dosego teh otkov Erie so kombinacij ni, vesljače, jadralce, jahte ledu in smuče.

Pot med Ellison Bayjem, na najbolj severni točki proti Detroit Harborju v Wisinu, vodi skozi prehod, ki menjujejo tudi Vrata smrti. meseci, ko je odprta plova od 1. maja do 1. novembra, našanje pošte po tej poti kam varen posel in prost. Ampak med zimsko dobo, novembra do 1. maja imajo smonoše na tej poti več del gre možu.

Poskušajmo, naj pove po Detroit Harborju svojo zgodbo.

"Najhujše je pozimi pri smrti prekoračiti nestalna polja," pravi on. "Ledeni ki se formira v skrajno v vremenu, redkokdaj ostane kakor par dni. Kmalu se raz v ogromne kose in hribke. aih je razkorjak take nesade se pismonoša kar naenkrat na odlomljenem kosu ledu njem, sankami in pošto, ali ma še s seboj. Ob takih ali ima zvezna obročna straža toku Plim obilo dela, ki je ljenemu rešiteljske. Nekaj te se je pripetilo pred leti. Pral du se je pripetil, ko je piam ravno transportiral pošto stran preko ledu s konjem in kami. Led se je tako razkor se je pismonoša v kratkem znašel na tako majhnem kosu, komaj držal njega in oprem vodi. Reševati ga je prišla na straža, ker ga ni bilo na težavo se jim je posredilo, ga rešili.

"Pravi čudež je, da se me našanjanj pošte ni nikdar p lo, da bi bil pismonoša i življenje pri Vratih smrti. se pripeti, da je v takih te sploh nemogoče prenesti prav pogosto po pet in šest skupaj. Med tem časom se pošta v Ellison Bayju, kar vzoča težko nalogo že itak denih pismonošem, da med pošto pri takih ne ugodu Prebivalci na otkih pa m čestokrat raditega trpeti ne manjkanka zdravil in drugu treščin ter so kakor odras ostalega sveta. Te razme bodo izboljšale tako dolgo, bo treba po vodni površini ljeti pošto. Mogoče bo zrak v bodočnosti rešil ta problem kaj ne?"

Nosilec potrebnih in po Newpota do Otter Rocka v gonu v bližini pacifične vija je izpostavljen mnogim čam in čestokrat stavi v neva svoje življenje, da morejo valeci dobiti pisma in pakete monoha ima potovati tik ob gu morja prav nizko pri tle ko se zgodi, da tok naravn dno je pismonoša dokonal ob hrepu, mora pustiti vpre pošto ter hitro splerati skak.

Najdražja poštna pot Zdra držav je med Pricom in V lom v Utahu. Dolga je 121 m za leto, ki je končalo 30. 1923 so znašali stroški vdr nja 496.700. Dvajset ali 30 dnevne pošte, največ pa gre po tej poti. Najdaljša poti so od Two Harborja Grand Portage, Minn., in M Grand Texas, do Livingstona Mex. Ti poti sta dolgi vsake milj.

Potniki v stari kraj le emigrantje iz starega kraja potujejo EMIL KISS BANKIR 133-2nd Ave. New York Denarne posiljitve — Dolarji — Dinarji Hranilni oddelki Javni notarski urad. Pišite za informacije.

JOSIP STRITAR:

SODNIKOVI.

(Dalje.)

"Jaz ti pa pravim, da ne grem več nazaj v ta brlog, saj nisem divja zver. Sit sem že tega pačnega življenja. Če mi ne morete dati poštene stanovanja, kakršno se človeku spodobi, pa grem, kaj pa imam tukaj pri vas! Še dobre strehe ne; po vseh udih me že trga. Kaj je meni tega treba? Kaj imam od vsega svojega dela in truda? Pusti me, s Sodnikom moram govoriti!"

Glas, s katerim so bile govorjene te jezne besede, bil je Seljanu čisto neznan.

Nato je nekdo bolj šepetaje, vendar tako, da je Seljan vsako besedo razumel, tolažil svojega tovariša:

"Torej bodi vendar pameten; ne vpij vsaj tako, kot je kdo slišal! Ti si kakor vihar; daj si kaj dopovedati. K Sodniku menda vendar ne boš hodil o belem dnevu! Kaj hočeš s Sodnikom?"

Ta glas pa je bil Seljanu predobro znan. Bil je Nosanov. Poslušalec so začele čudne misli rojiti po glavi. Kaj imata ta dva moža? Z največjo radovednostjo in pozornostjo je na uho vlekel tovarišev odgovor:

"Kaj hočem s Sodnikom? V svojo hišo me mora vzeti, najlepšo sobo mi dati, katero ima. Jaz hočem prebivati kakor človek. In to že od danes naprej."

"Ali si z uma, prijatelj? Pri Sodniku hočeš stanovati? Kaj te tako koža srbi, da jim hočeš naravnost v pest?"

"In če me primejo, kaj meni to? Življenje me več ne veseli. Poštenosti sem se odrekel, preganjan se potikam in skrivam kakor zverina po svetu; truden sem, pokoja si želim takega ali takega, da je le pokoj. Pregrčel sem se zoper postavo, izstopil sem iz človeške družbe, ki se mi je zdela krivična, da bi pomagal zatiranim siromakom; kaj je moje plačilo? Nehvaležnost, gola, grda nehvaležnost! Rabite me v svoj prid kakor orodje; kje so moje pravice, kje je moj užitek? Tega bodi konec!"

"Gospodski hočeš torej v roke? Ali ne veš, kaj te čaka. Zaplotnik? Sam zlodej vedi, kaj me je motilo, da sem se spetal s tem človekom!"

"O ti zgaga! Tako ti z mano govoriti, ti, ki si desetkrat malopridnejši mimo mene, dasi o belem dnevu zahajaš med ljudi! Da se moram bratiti s ljudmi, kakršni si ti, to je moja najhujša pokora!"

"Jaz nisem vedel, da si tak. Izdati se hočeš najprej samega sebe, potem še Sodnika in mene!"

"Tisto bo, kakor se mi bo šlo ljubilo; tebe vsaj bi gotovo ne bilo škoda, ko bi te obesili na prvo drevo, katero jim je pri roki, samo škoda drevesa; nobeno ni zaslužio take sramote!"

"Tako je prav, to rad slišim; zdaj vidim,

ljubi moj Zaplotnik, da se samo norčujem z mano, da me strah, kakor je tvoja stara navada. Poto-laži se, vse bo še dobro; sam bom govoril s Sodnikom; pripraviva ti najlepše stanovanje in vse česar si želiš; najina skrb, samo miren bodi."

Na to je bilo slišati, da sta moža nadaljevala svojo pot. Kaj sta potem govorila, kaj se je dalje zgodilo, Seljan ni več vedel. Ali že to mu je bilo dovolj. Zdaj mu je bilo jasno, odkod ima Sodnik zopet svoje premoženje, o katerem so ljudje tolikanj ugibali.

Zdaj se je začela Seljanu velika skrb. Že prej je slišal govoriti, da Zaplotnika tod iščejo, ali za to se je on malo menil. Toda zdaj! Če ga ujemó? Če se jim morebiti sam izda, kakor je govoril v svoji nevolji? Za Nosana se pač ni bal; ali kaj bo potem s Sodnikom? Ne da bi bil rad imel prevzetnega moža, zakaj neki? Sodnik ga je zaničeval kakor vsakega siromaka, in to boli tudi drvarja. Zlasti po tistem prizoru pri Korenu, ko je mladi Sodnik tako nespodobno nadlegoval njegovo hčer, Seljan ni bil poseben prijatelj Sodnikovi hiši. Za Sodnika samega torej bi ne bil genil z mazincem. Ali tu je bilo nekaj drugega. Njegov sin Matija je rad imel njegovo hčer in ona je njegova rada imela. To je mož dobro vedel. Zato se je zdaj bal za Sodnikovo hišo. Če jo doleti ta nesreča, ta sramota, da Sodnika primejo in obsodijo za hudodelnika, kaj potem? Ali bo mogla njegova hči biti kdaj vesela? Uboga Jerica, ubogi Matija! Poleg tega je bil tudi prijatelj mlademu Brezjarju, ki je snubil Sodnikovo Ano. Ne, to ne sme in ne more biti! Ta strašna nesreča se mora odvrniti, ali kako? Ukrepal je na vse strani: najkrajša pot je bila pač naravnost k Sodniku povedati mu, kaka nevarnost mu preti. Ali ta pot mu je bila pretežka, presoporna. Govoriti z njegovo ženo? Prebrdiko! Najraje bi se bil obrnil na njegovega sina, toda kje je bil ta? Povedati Brezjarju? Ta bi se morebiti sam ne bil upal pred Sodnika. Slednjič je šel, kakor smo slišali, dobrega sveta ali vsaj tolažbe iskat h Korenu. Kaj je tam zvedel? Zdaj je še le prav videl in čutil, kako velika je nevarnost in kako blizu. Da bi le ne bilo še vse preporno! Njemu na čast moramo pristaviti, da ga je pač obšla tudi misel, da bi bila prav za prav njegova dolžnost iti naravnost h gospodski ter ji razodeti, kar je bil tako nenadoma zvedel. Da se mu je zdela ta misel pregrzna, da ni čutil v sebi, dovolj moči zvrstiti jo; kdo ga bo obsajal zaradi te slabosti? Ali mu je bilo mogoče kaj takega storiti v njegovem stanju? Ni čudno torej, da je imel mož nemirno, težko noč po tem dogodbah. Danilo se je že, ko ga je slednjič premagal zaspanec.

Ko se je zbudil malo časa po tem, izginili so bili čudoma vsi dvomi iz njegove glave. Mahoma mu je bilo jasno, kaj naj stori, četudi si ni bil v svešči, zakaj.

Nekoliko časa potem ga vidimo, ki koraka kolikor mož praznično oblečen, proti Sodnikovim. Čudno! Pot se mu ni zdela tako težka, kakor se je prej bal. Miren je bil, še mislil ni mnogo, ena sama misel mu je bila jasna pred očmi: Tako mora biti!

(Dalje prihodnjič.)